

Introductie schaal emotionele ontwikkeling

Nele Geladi

Klinisch orthopedagoog

Relatie- en gezinstherapeut

SEO-trainer & gecertificeerd beoordelaar

Doelstelling van deze vorming:

- Het zoeken naar behoefte/betekenis achter gedrag.
- Van denken in 'niet willen' naar denken in 'niet kunnen'.
- Verschil tussen kunnen en aankunnen
- Meer (of terug) zuurstof krijgen in een vastgelopen traject
- Notie van schaal zodat je kan meedenken en/of er verder in verdiepen.

Planning basisvorming

- Dag 1:

conceptualisering, fase 1 – 7, (dis)harmonie, vertaalslag

- Dag 2:

korte herhaling, integratieoefening, uitleg instrumenten, oefening schaalafname

Leerlijn, zie: <https://www.samvzw.be/sites/default/files/2020-08/Leerlijn.pdf>

Vraag overzichtsbld:

Met welk gedrag heb je het moeilijk?

Kies een persoon die af en toe/vaak moeilijk gedrag stelt of gedrag stelt dat moeilijk te begrijpen is.

Uit het leven gegrepen

Emma zit in de zetel en leest een tijdschrift

Jij komt het lokaal binnen en zegt: “Kom Emma , we gaan wandelen.”

Emma kijkt op en zegt: “Ik wil niet mee!”

Wat betekent “ik wil niet mee?”

- ☐ Jij hebt het recht niet dit zomaar van mij te eisen.
- ☐ Ik voel me niet lekker.
- ☐ Ik weet niet waar we naartoe gaan.
- ☐ Ik wandel niet graag.
- ☐ Ik weet niet of ik jou wel kan vertrouwen.
- ☐ Ik wil verder lezen.
- ☐ Ik dacht dat we nu gingen zwemmen.
- ☐ ...

Wat mag ik verwachten?

Lichamelijk: wat kan iemand fysiek

Verstandelijk: wat weet iemand

Emotioneel: wat kan iemand aan?

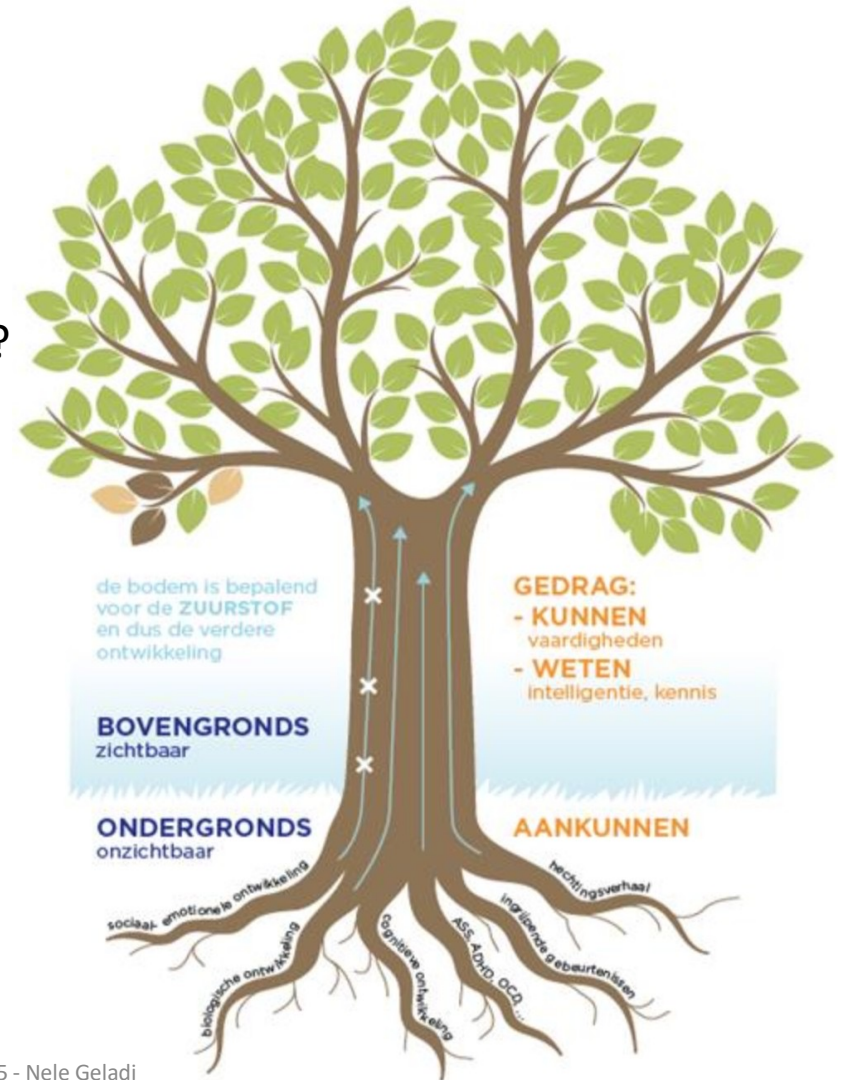
Sociaal: hoe gaat iemand met de ander om?

Levensgeschiedenis: wat maakte iemand mee?

Psych(iatr)ische problematiek: wat speelt op achtergrond mee?

Wat is normaal? Wat verwacht ik?

Schaal emotionele ontwikkeling Anton Došen

De man waar het allemaal mee begon...

De wortels van de psychische gezondheid en psychische ziekte liggen in de kinderleeftijd. Om te begrijpen hoe een persoon op dit moment functioneert, is het nodig om te weten hoe hij of zij is opgegroeid tot man of vrouw.

- Anton Došen -

- 1936 - 2023
- Kroatië (ex-Joegoslavië)
- Psychiater/kinderpsychiater

Interview: <https://www.youtube.com/watch?v=eyNp1bjFulY>

Titel: HMiG Interview Anton Došen

Introductie SEO najaar 2025 - Nele Geladi

Ontwikkelingsdynamisch kader

Fase 1	0 – 6 md	Adaptatiefase (Prikkefase)	Rust vs. onrust
Fase 2	6 – 18 md	1° Socialisatiefase (Hechtingsfase)	Vertrouwen vs. wantrouwen
Fase 3	18 md – 3 j	1° Individuele fase (Ik-fase)	Autonomie vs. afhankelijkheid
Fase 4	3 – 7 j	Identificatiefase (Rolmodel fase)	Initiatief vs. geremdheid
Fase 5	7 – 12 j	Realiteits- bewustwordingsfase (Fase van gesprek)	Zelfvertrouwen vs. Minderwaardigheid

Fase 6 werd recent uitgebracht. Fase 7 is in ontwikkeling

Het fasenmodel

Fase	ADAPTATIE	1°SOCIALISATIE	1° INDIVIDUATIE	IDENTIFICATIE	REALITEITS- BEWUSTWORDING
Leeftijd gewone ontwikkeling	0-6 maanden	6-18 maanden	18 tot 36 maanden	3-7 jaar	7-12 jaar
kern	homeostase ⇕ dysregulatie	vertrouwen ⇕ wantrouwen	autonomie ⇕ afhankelijkheid	initiatief ⇕ geremdheid	zelfvertrouwen ⇕ minderwaardig
behoefte	Breng jij mij in evenwicht?	Mag ik er zijn? Ben ik de moeite waard? Ben jij betrouwbaar?	Wie mag ik zijn? Wat kan ikzelf bepalen?	Kijk eens wat ik kan? Ben je trots?	Waar hoor ik bij?
kenmerken	fysiologische anpassing sensorische integratie	toegenomen sociale gerichtheid angst bij scheiding transitioneel object	begin IK (egocentrisme; “neen”) invloed op omgeving (almacht)	identificeren met belangrijke anderen meer initiatief en keuzes vriendjes ontstaan van normbesef	eigen rol en plaats in omgeving introspectie / reflectie
Als het moeilijk gaat	(over)gevoelig voor prikkel, verlies van structuren, lichamelijke ordening ontregeld	afwijzen en/of claimen van hechtingsfiguur	op een negatieve manier laten gelden of volledige afhankelijkheid	angst door negatieve reacties	faalangst en negatief zelfbeeld of uitgesproken behoefte om zich te laten gelden in de groep
Taak begeleiding	De begeleider zorgt dat het lukt reguleren toewerken naar hechting	We zorgen samen dat het lukt. Werken aan: hulp ik	Ik zorg dat jij het zelf gaat kunnen ‘ik in opbouw’ beginnend ik	Je kan het (beperkt) zelf ‘Ik in opbouw’ Ik en ruimer	Je kan het zelf ‘Ik en de omgeving’

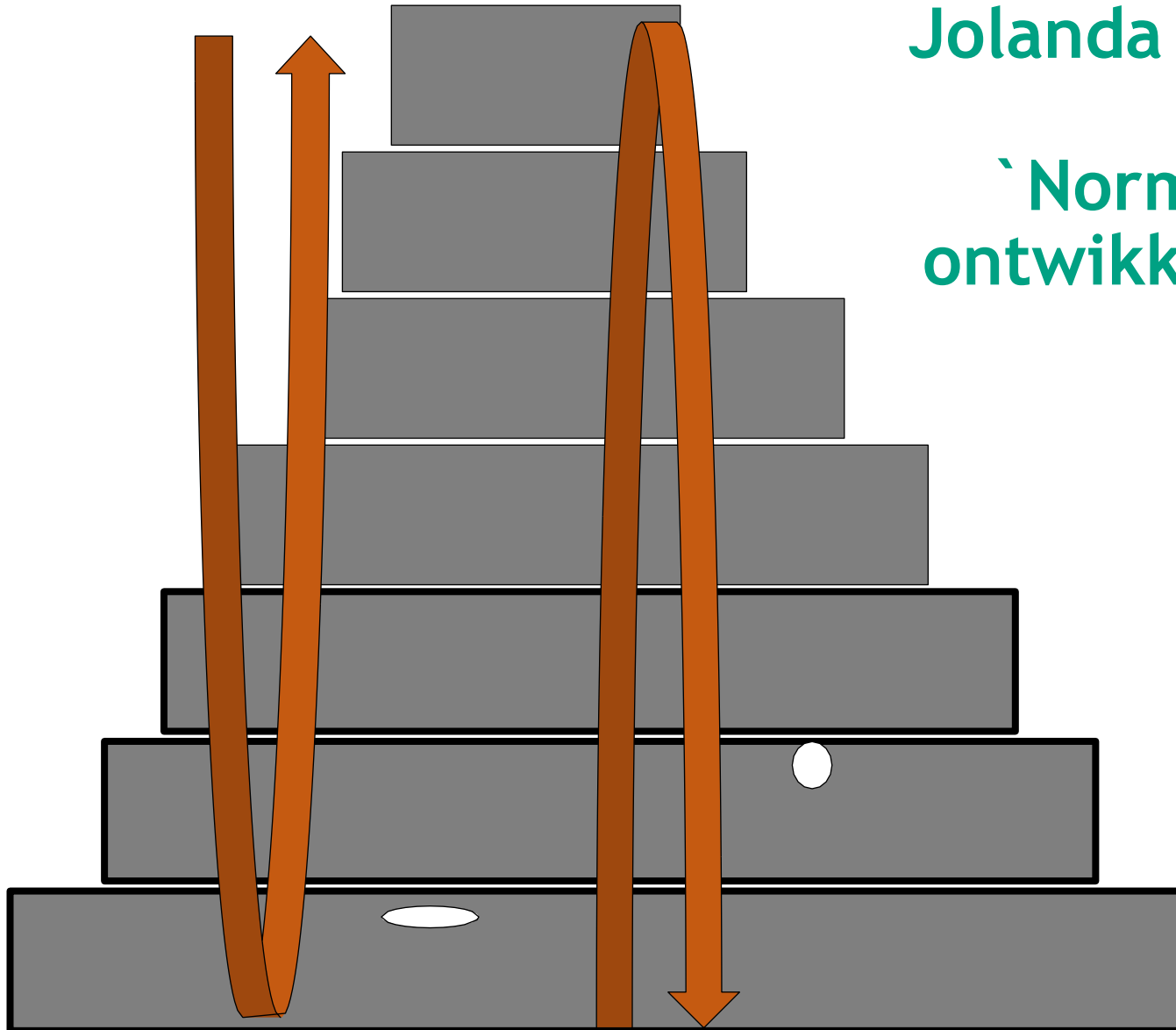
Ontwikkelingsdynamisch: huh?

- Niet “vast” in 1 fase, geen hokjes-denken!
- Varieert naarmate men evolueert
- Varieert afhankelijk van levensgebeurtenissen
- Varieert afhankelijk van context
- Elke fase vertrekt vanuit specifieke onderliggende emotionele behoeften bv. er bij willen horen of veiligheid nodig hebben
- In iedere fase: een groeiproces
- In iedere fase: andere begeleidingsnoden

Piramide Jolanda Vonk

‘Normale’
ontwikkeling

7
6
5
4
3
2
1

Piramide Jolanda Vonk

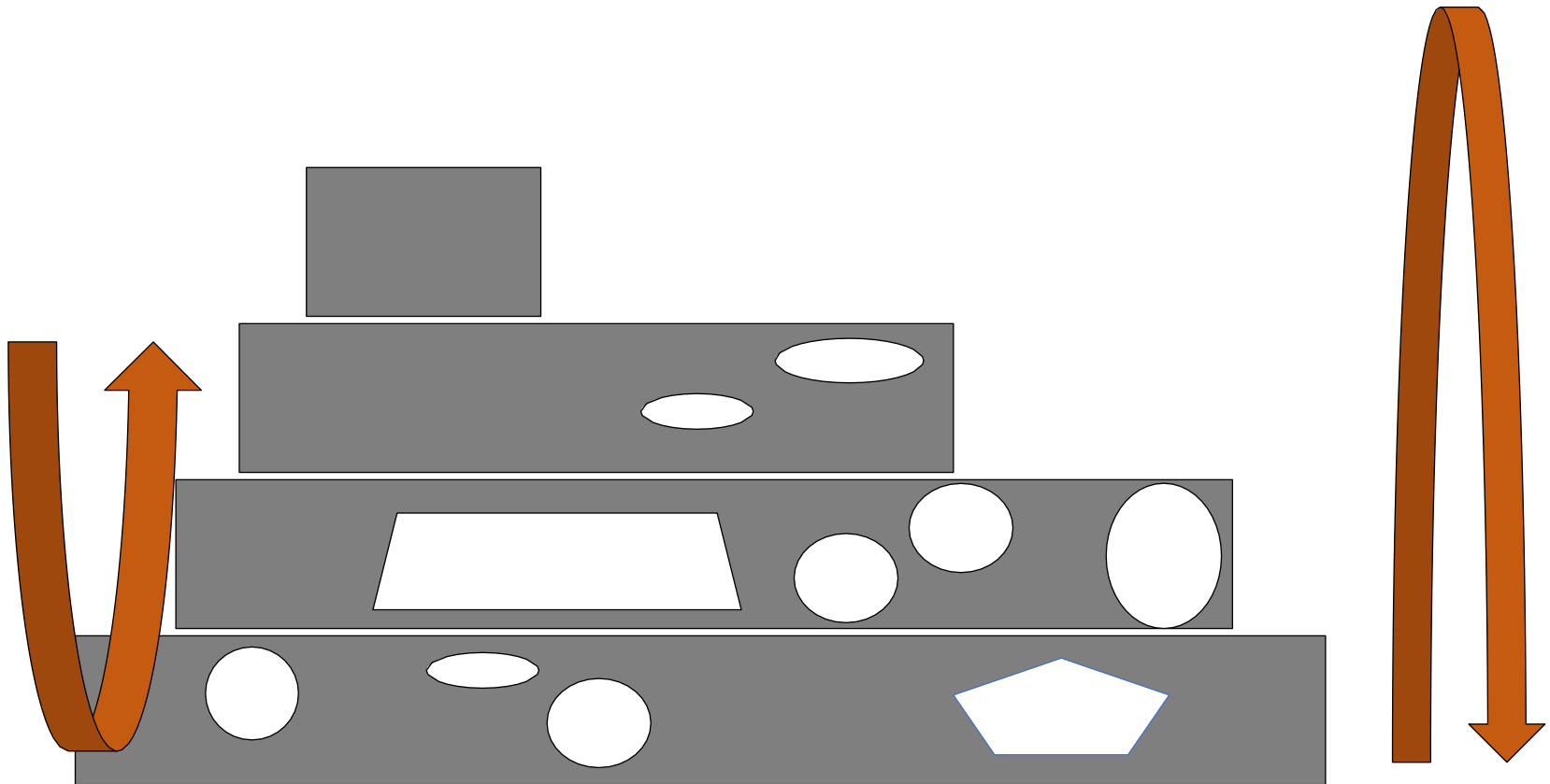
Kwetsbare mensen

Piramide Jolanda Vonk

Kwetsbare mensen

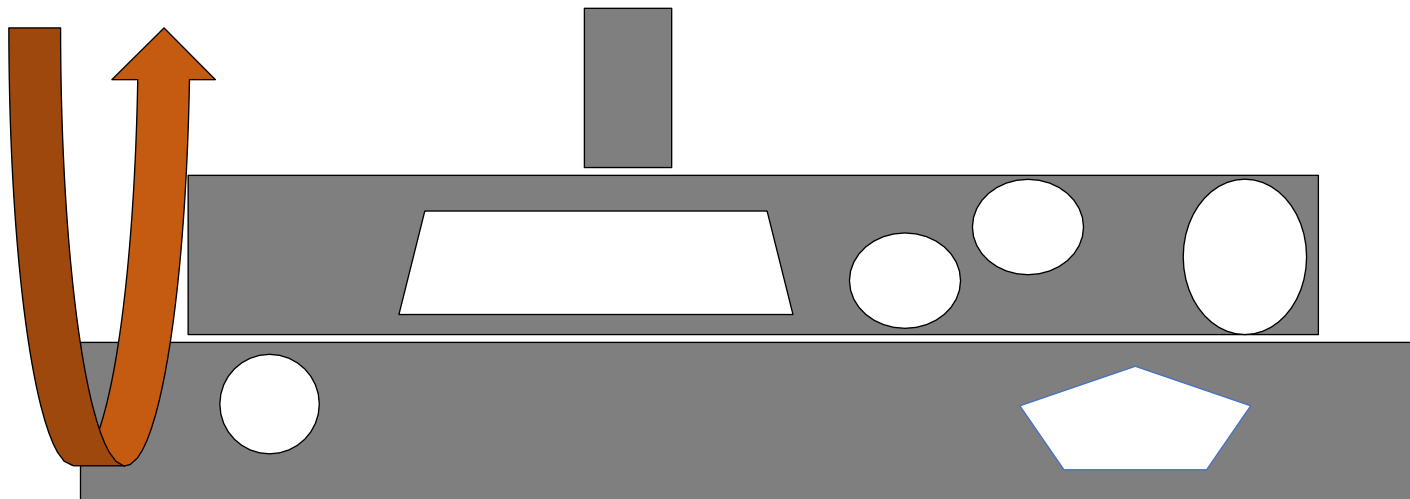
7
6
5
4
3
2
1

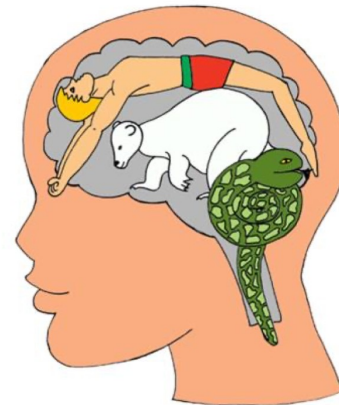
Piramide Jolanda Vonk

Kwetsbare mensen

7
6
5
4
3
2
1

Link met de ontwikkeling van het brein

Het brein. Bron: Wilma Brands-Zandvliet, 2018

Stress - Spanning
Moeilijke situaties

Thinking and
learning brain

who is
running
the show?

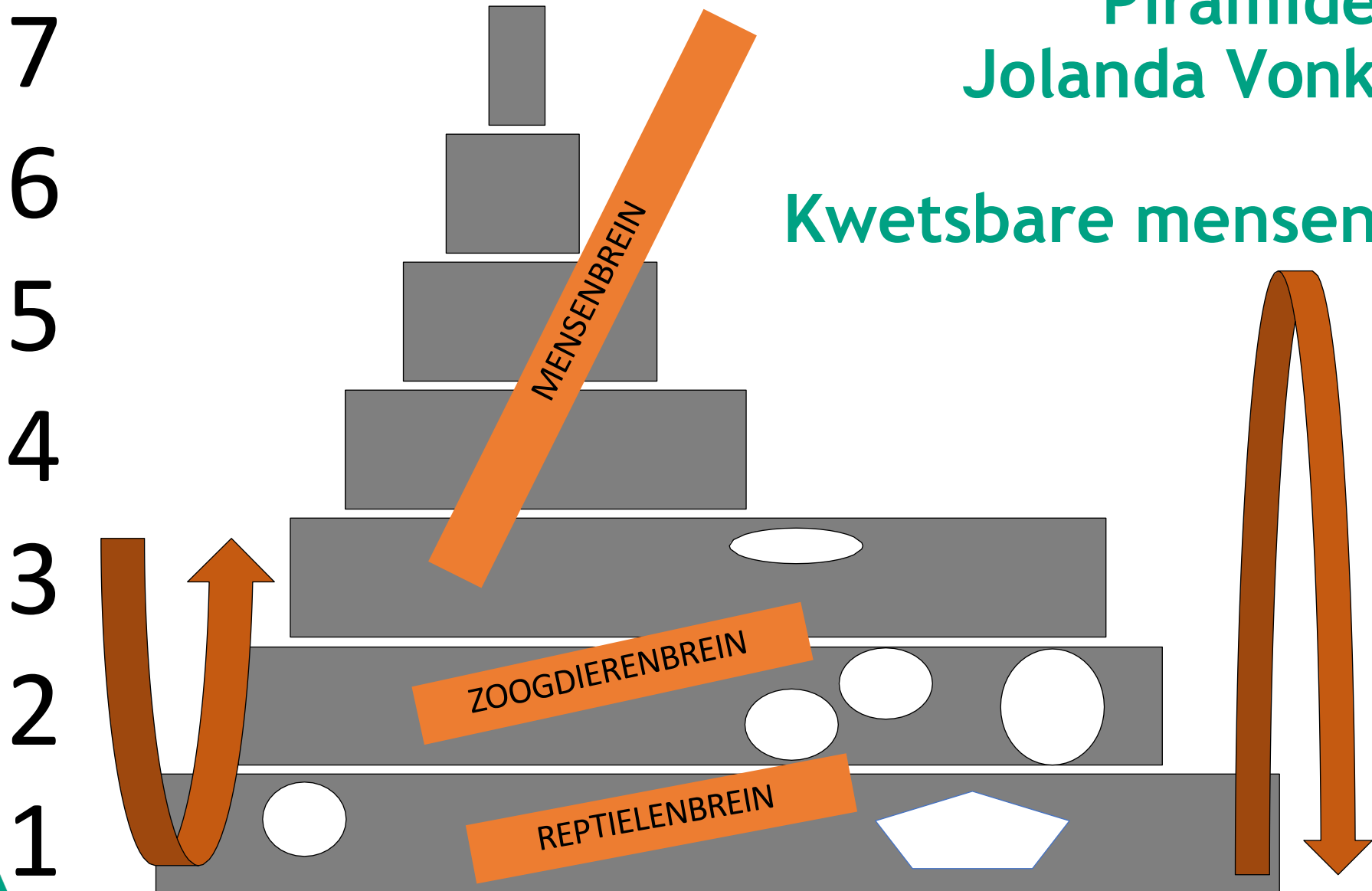
Survival brain

Veiligheid, rust, herstel
Steun, basisbehoeften

Ook; window of tolerance

Piramide Jolanda Vonk

Kwetsbare mensen

Opgelet: deze indeling is didactisch! Uiteraard zijn onze hersenen zeer complex in opbouw en ontwikkeling

Schaal emotionele ontwikkeling Anton Došen

Fase 1 - 5

Fase 1: adaptatiefase

Prikkelfase

Breng jij mij in evenwicht?

Fase 1: adaptatiefase

Kenmerken normale ontwikkeling

rust vs. onrust

- fysiologische aanpassing en regulatie van het innerlijke spanningsniveau
 - zintuiglijk de wereld proberen te ordenen: sensorische integratie
 - structuren van ruimte, tijd en personen: eerste ervaring van vastheid en continuïteit, kunnen deze zelf nog niet creëren
-
- **Homeostase (lichamelijke rust) vs dysregulatie**

Fase 1 - adaptatiefase

- Moeite met prikkelverwerking, snel overspoeld
- Geen / extern geweten
- Kent verschil goed en kwaad niet
- (Probleem-/signaal)gedrag heeft als doel innerlijke spanning te reguleren

Fase 1: adaptatiefase Pathologie

Ontstaan

- Interne en externe verstoringen

Dynamiek

- Gevoelig voor alle zintuiglijke prikkels
- Verlies van structuren van ruimte, tijd en personen
- Lichamelijke ordening geraakt ontregeld

Wat als het moeilijker loopt?

- Prikkelgevoelig - Moeilijk om alle prikkels te ordenen (overspoeling)
 - Voortdurend aanpassen aan de omgeving
 - Weinig tools om zichzelf te reguleren
 - Probleemgedrag vanuit overspoeling
 - Wanneer de persoon vast loopt: fight/flight/freeze vanuit overspoeling
- Lichamelijke ontregeling
- Functioneren volgens innerlijk spanningsniveau - arousal
 - Onvoorspelbaar
 - Zelfbeschermend gedrag
- Gericht op onmiddellijke behoeftebevrediging van basisbehoeftes
- Komen niet tot initiatief zonder aanzet van begeleiding/structuur - verlies van structuren ruimte, tijd en personen
- Structuren van ruimte, tijd en personen: eerste ervaring van situationele veiligheid
- Inwisselbare andere – niet wie, maar de manier waarop
- Geen empathie – weinig interesse in leeftijdsgenoten

Fase 2: eerste socialisatiefase

Hechtingsfase

Wie vertrouwen wij?

Wat hebben we daarvoor nodig?

Fase 2: eerste socialisatiefase

Kenmerken normale ontwikkeling

Vertrouwen vs wantrouwen

- actief nabijheid opzoeken, actief verzorger volgen, hechten
 - actieve rol van kind
- basale emotionele veiligheid: contact met anderen kan veilig (helpend bij stressregulatie), lustvol en bevredigend zijn
 - Of net niet...
- Een warme hechtingsfiguur = een veilige haven om bij te tanken en zo de wereld te exploreren
- Angst voor vreemden - separatie-angst
- Transitionele objecten
Objectpermanentie

Fase 2 - eerste socialisatiefase

- Emotionele hiërarchie
 - Onderscheid maken hier wel aanwezig
 - Aanklampend en/of sociaal wenselijk
 - Contact om het contact
 - Testen, liegen, manipuleren, soms net vermijding
 - Vaak (somatische) klachten
 - Op vlak van (seksuele relaties) soms ontremd en risicovol
 - Hechtingsfiguur is extern geweten
 - Geen empathie
 - Begrijpt verschil goed en kwaad ifv belangrijke andere
 - Gedrag in functie van aftasten relatie
- !! Nooit persoonlijk nemen**

Fase 2: eerste socialisatiefase

Pathologie

- Ontstaan:
 - Onvoltooid of een inadequaar hechtingsproces
 - Ernstige of langdurige psychische stress
 - Zowel biologische als psychosociale factoren
- Niet optimaal hechtingsproces
 - ⇒ tekort aan basale socio-emotionele veiligheid
 - ⇒ heftige angsten (existentiële angsten)

Wat als het moeilijker loopt?

- Afwijzing gedrag = afwijzing persoon
Warm begrenzen
- Angst, aftasten hoe stevig de relatie is : “ben jij betrouwbaar ?”
Testgedrag
 - Angst voor verandering/overgangen
 - Aantrekken en afstoten - splitting (goed-slecht)
 - Kunnen zelf moeilijk positieve ervaring vasthouden ('slachtofferrol')
 - Externe locus of control
 - Emotioneel neutraal, rustig en stevig handelen
 - Bij probleemgedrag net inzetten op contact en verbinding
'Aandachtsaanval'
- We verwachten geen empathie of leerbaarheid
- Regels bestaan enkel in aanwezigheid regelgever
- Hulp vragen wanneer het even te moeilijk wordt

Fase 3: Eerste individuatiefase

Ik-fase

Wat mag ik zelf beslissen?

Wie mag ik zijn?

Fase 3: Eerste individuatiefase

Kenmerken normale ontwikkeling

zelfstandigheid vs. afhankelijkheid

- Individuatie
- autonomie groeit zonder verbinding met omgeving te verliezen
 - Ik kan het zelf! Maar heb jou wel nog nodig...
- egocentrisme
- begin van interesse voor leeftijdsgenootjes en andere kinderen
 - Vb samen voetballen, maar nog niet als een team
- beginnend normgedrag : beginnend besef van goed en fout
 - extern - aanwezigheid = nodig
 - zelfdiscipline niet altijd aanwezig

Fase 3: Eerste individuatiefase

- Taal is valkuil
- Afspraken en grenzen worden overschreden
= aftasten grenzen, niet de relatie
- **Strijd om de strijd**
 - Los van de inhoud, maar voor de zelfbepaling
- Beperkte keuzes
- Nood aan positieve ervaringen
- Nood aan terugvalsbasis

Wat kunnen we nog niet verwachten

- Verantwoordelijkheidsgevoel
- Zelfinzicht
- Zelfcontrole
- Presteren onder druk
- Confronteren met effecten van gedrag
- Empathie

Fase 3: Eerste individuatiefase

Pathologie

Ontstaan verstoring in de autonomie-ontwikkeling

Dynamiek

- Zich actief laten gelden op een negatieve manier en negatieve gevoelens proberen te ontvluchten
- Zich volledig afhankelijk opstellen, overgave of passiviteit

Fase 4: identificatiefase

Rolmodelfase

Geremdheid vs initiatief

Ben je trots? Kijk eens wat ik kan?

Fase 4: Identificatiefase

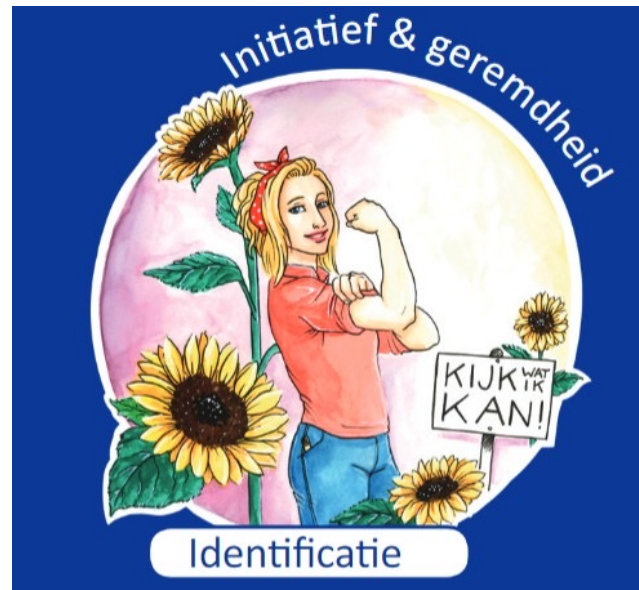
Kenmerken normale ontwikkeling

Initiatief vs. Geremdheid

- steeds meer afstand nemen van de zorgfiguren
- initiatief / keuzes
- hoe en waarom-vragen
- eerste vriendjes: samen > 1 + 1
- ‘het geweten’: verinnerlijking van de wet
- verdere differentiatie in de emoties
- Meer zicht op tijd en oorzaak-gevolg, wel nog impulsief

Fase 4 - identificatiefase

- Beginnende (!) empathie en vriendschappen
- Rolmodellen
 - zich identificeren met belangrijke anderen en bijgevolg ook vergelijken - wat en hoe ben ik (ipv wie) ?
- Fantasie vs werkelijkheid
- Extern -> intern geweten
- Wederkerig gesprek

Fase 4 - identificatiefase

- Deelverantwoordelijkheden
- Stimulans, creëren van succeservaringen
- Rolmodel zijn
- Het waarom van afspraken uitleggen
- Inspraak geven en onderhandelingsruimte
- Laten uitblinken, positieve feedback geven
- Ondersteunen bij conflictherstel
- Spiegel de gevoelens van de cliënt

Fase 4: identificatiefase

Pathologie

Ontstaan

- het initiatief van het kind ervaart herhaaldelijk negatieve sociale consequenties
- dezelfde stoornis kan ook later in het leven door zeer ongunstige levenservaringen ontstaan.

Dynamiek

- Het conflict tussen eigen initiatiefname en sociale gevolgen kan leiden tot zowel psychische als motorische geremdheid met stoornissen in stemming en vitaliteit.
- Dit kan leiden tot extreem geremd of net heel clownesk gedrag.

Fase 5: realiteitsbewustwordingsfase

Fase van het gesprek

Minderwaardig vs zelfvertrouwen

Waar hoor ik bij? Welk deeltje ben ik binnen het geheel?

Kerntaak: vaardigheden

Fase 5: realiteitsbewustwordingsfase

Kenmerken normale ontwikkeling

Zelfvertrouwen vs. minderwaardigheid

- eigen plaats en rol in de sociale omgeving
- zelfvertrouwen
- zelf vulling geven aan vriendschap en vrije tijd
- komen tot prestaties
- balans tussen eigen mogelijkheden en verwachtingen van de omgeving
- introspectie en reflectie
- verantwoordelijkheid
- sociale angst en faalangst

Fase 5: realiteitsbewustwordingsfase

- Sociale druk / angst
- Competitief, creatief en productief
- Doen wat hij goed kan
- Meer empathie
- Ik-identiteit meer ontwikkeld
- Intern geweten

Fase 5: realiteitsbewustwordingsfase

- Ondersteunen in inzichten
- Zelf oplossingen laten aanbrengen
- Resultaatgericht werken
- Waarderen
- Het waarom van regels uitleggen
- Rol toebedelen en verantwoordelijkheid geven
- Samen analyseren en reflecteren
- Vanaf hier kan een inhoudelijk groepsgeprek

Fase 5: realiteitsbewustwordingsfase

Pathologie

Uit zich in:

- Faalangst en een negatief zelfbeeld. Deze faalangst beïnvloedt zelf ook weer de prestaties.
- Uitgesproken behoefte om zich waar te maken.

Fase 6 en 7 nog volop in ontwikkeling. Volgende info komt uit presentatie Jolanda Vonk:

<http://klik.org/webinar-emotionele-ontwikkeling>

Fase 6: sociale autonomie

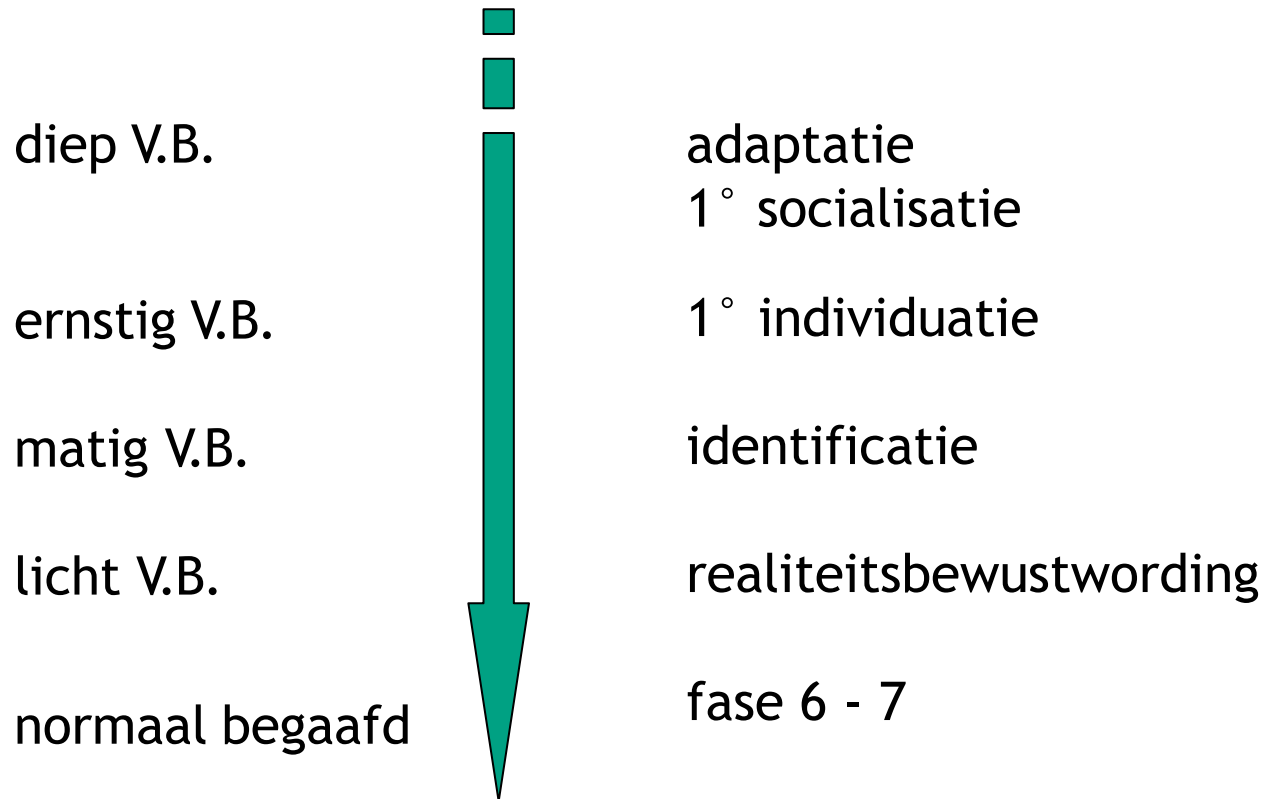
- bezig met het uiterlijk en lichaam (zien en gezien worden) en verliefdheden
- Opgaan in de groep(scultuur)
- Opgaan in eigen wereld en nood aan eigen territorium
- Afzetten tegen ouders, maar hen wel nog nodig hebben
- Zoeken in eigen (seksuele) identiteit
- Emoties niet altijd onder controle en hevig
- Verandering in bioritme
- Digitale media
- Experimenteren met grenzen, spanning...

Fase 7: sociale verantwoordelijkheid

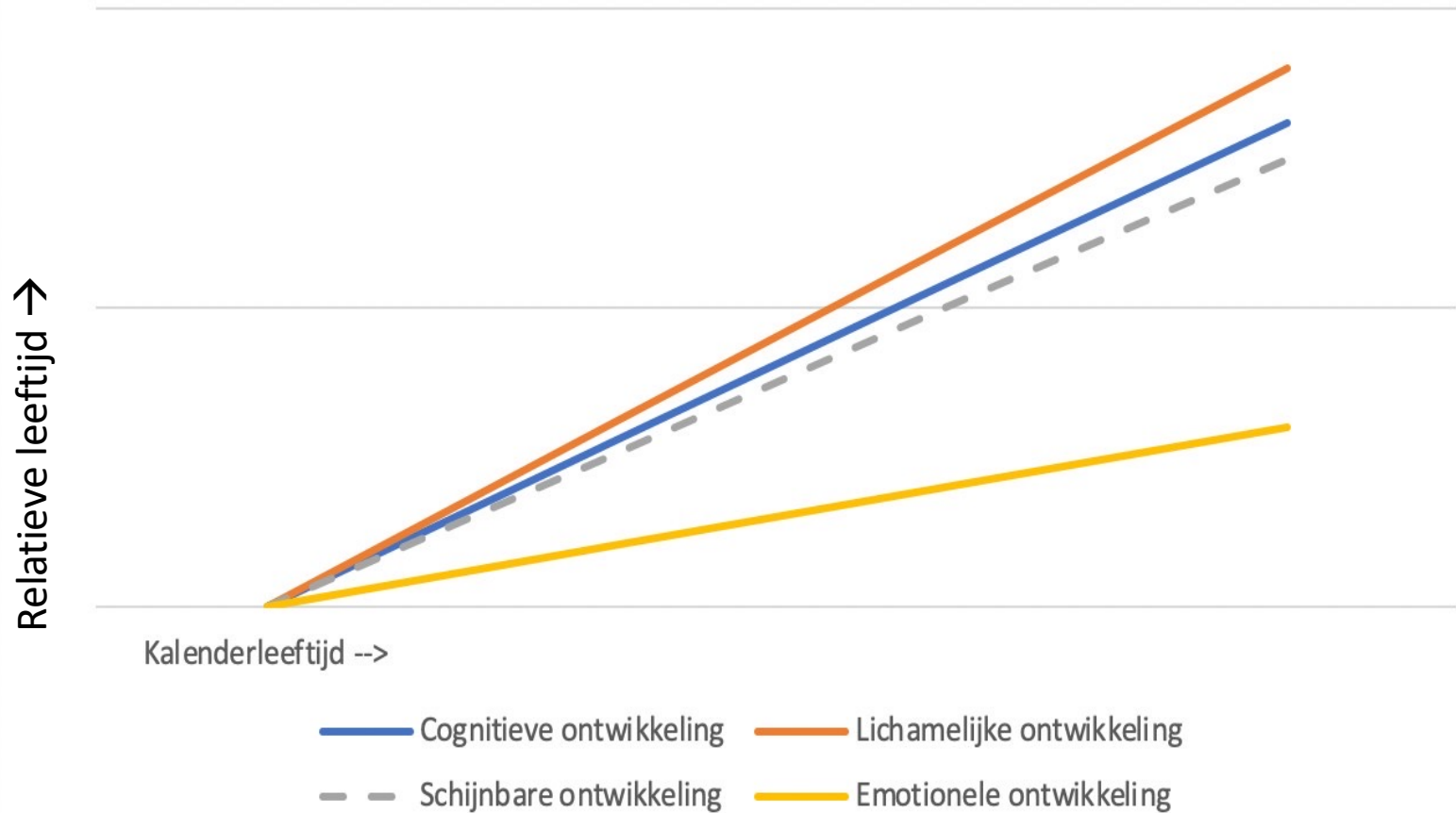
- Kritisch en maatschappelijk ego
- Verantwoordelijkheid opnemen tav eigen gezondheid, relaties en vriendschappen
- Volgen van beroepsopleiding en overgang naar werk
- Van experimenteren in relaties en seksualiteit tot vaste relaties
- Levensvisie 'mij overkomt niets'
- Sportief en motorisch hoogtepunt

Harmonie versus disharmonie

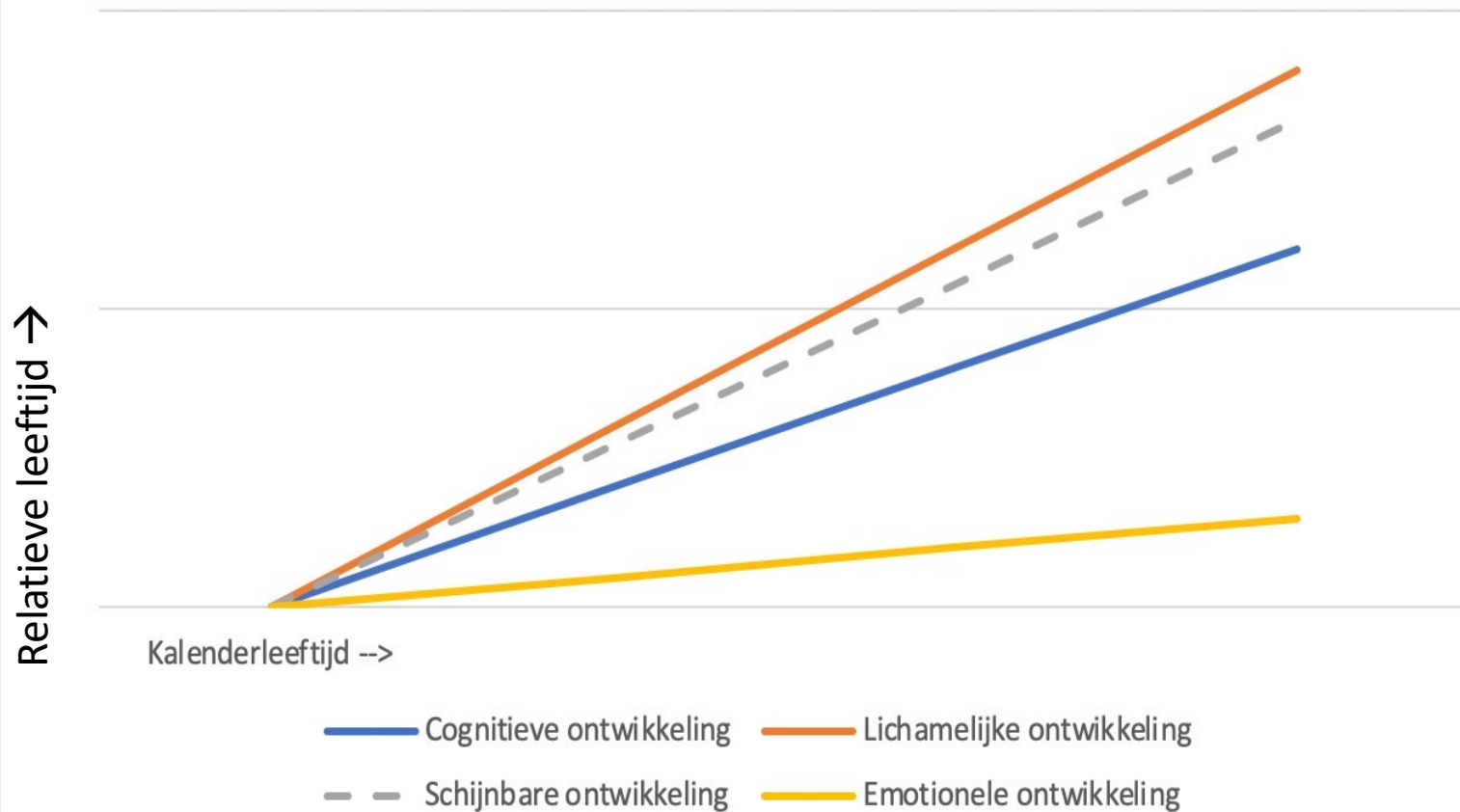
Cognitieve vs emotionele ontwikkeling

Kijk eens door de SEO-bril

Kijk eens door de SEO-bril

Aandacht bij een disharmonisch profiel!

Voorbeeld:

Iemand functioneert verstandelijk op 8 jaar, emotioneel op 1 jaar en stelt grensoverschrijdend gedrag.

- Richten we de aanpak op het cognitieve, vanuit fase 4 of 5: straffen en verantwoordelijkheid verwachten, bespreken
- Richten we de aanpak op het emotionele, vanuit fase 2: helpen, begeleiden en begrenzen vanuit 'samen op weg'

Indien de aanpak wordt gericht op het cognitieve (fase 4), dan voelt de persoon zich nog meer alleen gelaten...

Een lage emotieregulatie

Hoe lager iemand emotioneel functioneert:

1. hoe meer wij zullen moeten begeleiden
(en verantwoordelijkheid nemen voor gedrag)
2. hoe moeilijker iemand zichzelf in de hand kan houden
(dus hoe lager de lat!)
3. hoe kwetsbaarder iemand is

⇒ Hier komen wij in het spel!

⇒ Wij kunnen iemand (meer) adequaat laten functioneren als we voldoende inspelen op zijn emotionele behoeften...

Continuüm

Adaptief gedrag (= normaal)

Maladaptief gedrag (= abnormaal)

Psychiatrische stoornis (=verstoord)

Gedrag en reacties (Došen, 2011)

- Adaptief gedrag/normaal gedrag
 - Adequaat voor ontwikkelingsniveau ook in ongunstige situaties
 - Intensiteit/duur/frequentie verstoord niet de interactie
 - Kwaliteit van leven
- Maladaptief gedrag/ probleemgedrag
 - Situatiegebonden, onaangepast, intensief, frequent
 - Corresponderen niet met het cognitieve niveau
 - In ongunstige situatie: overdreven reactie karakteristiek voor EO
 - Interactie met omgeving is verstoord en kwaliteit van leven is benadeeld
- Psychiatrische stoornis
 - Situatie-onafhankelijk voor een lange duur
 - Veranderingen in gedrag en activiteiten
 - Verstoord denken, stemming en fysiologische functie
 - Interactie met de omgeving is ernstig verstoord

Van inschatting naar ondersteuning: hoe begeleiden we?

Introductie SEO najaar
2025 - Nele Geladi

Van Inschatting Naar Ondersteuning (vino)

Per fase:

- ☐ Korte herhaling KERN
- ☐ Afstand - Nabijheid
- ☐ Structuur en grenzen
- ☐ Activiteiten
- ☐ Communicatie
- ☐ Probleemgedrag

Fase 1: adaptatiefase (0-6m)

Prikkelfase

Breng jij mij in evenwicht?

Fase 1: adaptatiefase

Op zoek naar evenwicht, rust en ritme

Rust vs onrust

Prikkelregulering

Structuur in tijd en ruimte

Er ZIJN

WIJ-identiteit

Kerntaak van de hulpverlening:
reguleren

© Uitgeverij Pica

Fase 1: adaptatiefase

Afstand en nabijheid

- ☐ Samen ZIJN en samen doen
- ☐ WE-dentity - (co)regulatie
- ☐ Afstemmen op wat iemand op dit moment aankan (sensitiviteit)
- ☐ Reageren op signalen (responsiviteit)
- ☐ Zichtbare, hoorbare, voelbare aanwezigheid
(≠ constante hand-in-hand)
- ☐ Zelf signalen kunnen zien/opvangen
- ☐ Ordening/structuur/prikkeldosering geeft gevoel van veiligheid

Fase 1: adaptatiefase

Structuur en grenzen

- ☐ Zorgen voor voorspelbaarheid, regelmaat, herkenbaarheid
 - ☐ Structureren is het structureren van de omgeving
 - ☐ Begrenzen betekent duidelijkheid
 - ☐ Daarnaast signalen en tempo van de persoon volgen
 - ☐ Rust bieden wanneer het moeilijk gaat, alsook preventief!
 - ☐ Begrenzen door overnemen, uit de situatie halen
-
- ☐ Geen empathie, geen schuldbesef, geen besef van goed en kwaad

Fase 1: adaptatiefase

Activiteiten

- ☐ Gedoseerd en weloverwogen
Afwisseling in- en ontspanning
Activeren vs beschermen
- ☐ Opletten voor leegte (zoeken dan zelf invulling)
- ☐ Zijn > doen --> "er zijn", kijken en niets doen is ook een activiteit
- ☐ Eventueel basale en belevingsgerichte activiteiten
- ☐ Zelfstandig vrije tijd invullen lukt niet op een zinvolle manier!

<https://www.rustbox.be/> (Bv samen een `mijn rustplan` opstellen)

Fase 1: adaptatiefase

Communicatie

- ☐ Erg beperkt: actief, passief, inhoudelijk
- ☐ Opletten voor overschatting (vb obv verbale mogelijkheden)
- ☐ Vanuit actie-reactie
- ☐ Over het hier en nu
- ☐ Bewust zijn van non-verbaal gedrag
- ☐ Sfeergevoelig
- ☐ Wij-vorm

Fase 1: adaptatiefase

Bij probleemgedrag

- ☐ Vanuit overprikkeling of veranderingen in vaste gewoontes
- ☐ De situatie overnemen of voorkomen
- ☐ Zorgen voor veiligheid
- ☐ Rust bieden
- ☐ Congruentie in communicatie
- ☐ Confronteren met gedrag leidt tot meer spanning en ... mogelijk meer probleemgedrag
- ☐ Onvoorwaardelijke acceptatie

Fase 1: adaptatiefase

- ☐ Zijn er voorbeelden uit je werkplek van gedrag uit fase 1?
- ☐ Welke mooie voorbeelden ken/zag je al om tegemoet te komen aan de behoefte van rust en veiligheid?
- ☐ Welke aanpassingen zouden er nog kunnen gebeuren?
- ☐ Welke tips ga je meenemen en uitproberen?

Fase 2: eerste socialisatiefase

Hechtingsfase

Wantrouwen versus vertrouwen

Gedrag in functie van het aftasten van de relatie

Zie je me staan?

Ben ik het waard?

Fase 2: eerste socialisatiefase

- ☐ Nood aan een relationele basisveiligheid op basis hiervan exploreren
- ☐ Overgangsmomenten moeilijk
- ☐ Zorg doorgeven (*'den draad'*)
- ☐ Transitionele objecten
- ☐ Mogelijks liegen, manipuleren, splitten..
- ☐ De ene gaat aanklappen, de andere net afwijzing opzoeken
- ☐ `karretje aanhangen` aan de andere
- ☐ Wij-identiteit
Zichzelf door de ander ervaren (symbiose)

Kerntaak hulpverlener: **cirkelen**

Fase 2: eerste socialisatiefase

Structuur en grenzen

- ☐ BA is regelgever! Geen empathie en geen schuldbesef.
 - ☐ Opgelet voor aangeleerde sorry
- ☐ Herkenbare routines en rituelen - voorspelbaarheid
- ☐ Consequente benadering
- ☐ Begrenzing door ondersteuning (preventief), niet confrontatie (is afwijzing)
 - ☐ Bestrafen = niet altijd duidelijk wat wél ok is
Door onduidelijkheid/onveiligheid angst/afwijzing/verdriet en daardoor vaak meer probleemgedrag
 - ☐ Begrenzen is niet gericht op negatief gevoel,
wel op vermijden van negatief gevoel
Is passend op moreel besef
- ☐ Uit de situatie halen en nabijheid bieden als het moeilijk gaat
- ☐ Functie van de derde
- ☐ Steeds met een schone lei beginnen
- ☐ We zorgen dan het SAMEN lukt

Fase 2: eerste socialisatiefase

Activiteiten

- ☐ Geen grote actieve rol van de persoon
- ☐ Nadruk ligt op contact, niet op vaardigheden. De weg is het doel.
- ☐ Helpen bij het overbruggen van overgangen
- ☐ Ofwel samen, ofwel vertrouwde plaats
- ☐ Nieuwe dingen samen voorbereiden en samen doen
 - ☐ Vb op weekend gaan of ontslag goed voorbereiden in functie van WIE wat waar wanneer.
- ☐ Vaak imitatie of aangeleerde vaardigheden (overschatting)
- ☐ Samen > alleen - niet te dicht

Fase 2: eerste socialisatiefase

Communicatie

- ☐ Samen doen > samen praten
- ☐ Relatie > inhoud
- ☐ Over het hier en nu
- ☐ Non-verbale signalen > taal
- ☐ Dezelfde vragen: contact / nabijheid
- ☐ Sociaal wenselijk is niet liegen
- ☐ Contact om het contact

Fase 2: eerste socialisatiefase (6-18m)

Bij probleemgedrag

- ☐ Vanuit het aftasten van de relatie
- ☐ Vanuit angst om de ander te verliezen
- ☐ Aantrekken vs afstoten
- ☐ Kunnen moeilijk positieve ervaring vasthouden (slachtofferrol)
- ☐ Somatiseren om het contact
- ☐ Externe locus of control
- ☐ Angst voor verandering
- ☐ Er blijven staan, rustig, stevig
- ☐ Emotioneel neutraal, maar betrokken
- ☐ Preventief werken of uit de situatie halen
- ☐ Onvoorwaardelijke acceptatie
- ☐ Confrontatie met gedrag kan leiden tot angst
- ☐ Evenwichtige relaties aangaan is moeilijk, blijft aandachtspunt

Fase 2: eerste socialisatiefase (6-18m)

- ☐ Zijn er voorbeelden uit je werkplek van gedrag uit fase 2?
- ☐ Welke mooie voorbeelden ken/zag je al om tegemoet te komen aan de behoefte van rust en veiligheid?
- ☐ Welke aanpassingen zouden er nog kunnen gebeuren?
- ☐ Welke tips ga je meenemen en uitproberen?

Fase 3: Eerste individuatiefase

Ik-fase

Wat mag ik zelf beslissen?

Wie mag ik zijn?

Autonomie vs afhankelijkheid

Fase 3: eerste individuatiefase (18-36m)

- ☐ Wil het zelf doen, maar lukt nog niet altijd
- ☐ Individuele - egocentrisme
- ☐ Autonomie groeit zonder verbinding met omgeving te verliezen
- ☐ Beginnende interesse in leeftijdsgenoten
- ☐ Beginnend normgedrag
externe aanwezigheid nog nodig
zelfdiscipline in ontwikkeling

Kerntaak hulpverlening: **spel**

Fase 3: eerste individuatiefase

Afstand en nabijheid

- ☐ we-dentity --> i-dentity
- ☐ veilige terugvalbasis - bijtanken
- ☐ Spelen met spanningsveld tussen loslaten - beschermen
- ☐ Nabijheid op afstand
- ☐ Ruimte om te proberen, lukken én mislukken
- ☐ Soms transitioneel object als `duwtje in de rug`

Fase 3: eerste individuatiefase

Structuur en grenzen

- ☐ Discreet sturen, compromissen sluiten
- ☐ Grensoverschrijdingen zijn eigen aan deze fase!
- ☐ Niet in een machtsstrijd meestappen
- ☐ Bij grensoverschrijdingen de grens benoemen en verder afleiden, ombuigen
- ☐ Inzicht geven in oorzaak - gevolg
- ☐ Duidelijke grenzen consequent toepassen, daarbinnen voldoende speelruimte
- ☐ Niet op korte termijn een leereffect verwachten
- ☐ Beperkte keuzes!

Fase 3: eerste individuatiefase

Activiteiten

- ☐ Zelf kunnen > goed kunnen
- ☐ Inhoud > met wie
- ☐ Deelverantwoordelijkheden
- ☐ Binnen een duidelijk kader
- ☐ Zelf doen met ruimte voor mislukken
- ☐ Nog geen samenspel, wel eigen invulling naast elkaar
- ☐ Vrije tijd zelf laten invullen, maar mee structureren en vasthouden

Fase 3: eerste individuatiefase (18-36m)

Communicatie

- ☐ Oog hebben voor de beginnende ik-identiteit
- ☐ Choose your battles
- ☐ Eenvoudige HUMOR
- ☐ Kunnen kiezen > de inhoud van die keuzes
- ☐ Net buiten het hier en nu
- ☐ Duidelijkheid geven over waar wel of geen ruimte is voor zelfbepaling

Fase 3: eerste individuatiefase (18-36m)

Bij probleemgedrag

- ☐ Vanuit het zoeken naar autonomie
- ☐ Stevige, rustige, consequente houding
- ☐ Discreet sturen
- ☐ Zelf laten doen mét veilige terugvalbasis
- ☐ (Straffen en) belonen kan beperkt
- ☐ Benoemen wat je wél verwacht
 - ☐ Niet roepen binnen → binnen praten we stil
 - ☐ Stop met Jan uit te lachten → we zijn vriendelijk en beleefd tegen elkaar
 - ☐ Stop met altijd choco te kiezen als beleg → kies een keertje een gezond beleg, zoals ...

Fase 3: eerste individuatiefase

- ☐ Zijn er voorbeelden uit je werkplek van gedrag uit fase 3?
- ☐ Welke mooie voorbeelden ken/zag je al om tegemoet te komen aan de behoefte van rust en veiligheid?
- ☐ Welke aanpassingen zouden er nog kunnen gebeuren?
- ☐ Welke tips ga je meenemen en uitproberen?

Fase 4: identificatiefase (3-7j)

- ☐ Kerntaak hulpverlening: SUPERNANNY
- ☐ Wat betekent IK voor de anderen?
- ☐ Voorbeeldfunctie, stimulerend en positieve FB geven
- ☐ Duiding en onderhandeling - de waarom verduidelijken
- ☐ Beginnende reflectie
- ☐ Beginnend besef van gevolg van eigen gedrag
- ☐ Eenvoudige vaste regels zijn gekend (wel nog ongenueanceerd)
- ☐ Einde fase 4 beginnen empathie
- ☐ Eigen prestaties stimuleren
- ☐ (Deel) verantwoordelijkheid
 - ☐ Begrenzen waar nodig
 - ☐ Beginnende reflectie bij conflicten
 - ☐ Duiding en onderhandeling

Fase 4: identificatiefase (3-7j)

☐ BEHOEFTE

- ☐ Dagelijks contact
- ☐ Ondersteuning en sturing in omgang met anderen
- ☐ Erbij horen
- ☐ Positieve feedback
- ☐ Een duwtje in de rug
- ☐ Terugvaloptie bij stress

☐ Bij MOEILIJK GEDRAG

- ☐ Vertrekken vanuit probleemoplossend vermogen kind
- ☐ Bijsturen waar noodzakelijk, steunen in de andere gevallen
- ☐ Voorbeeld zijn (ook in sorry zeggen, kwetsbaar zijn, open communicatie)
- ☐ Impulsief de regels betwisten - of vanuit groepsdruk

Fase 5: realiteitsbewustwordingsfase (7-12j)

- ☐ Zelfvertrouwen vs minderwaardigheid
- ☐ Inzichtgevend
- ☐ Groei naar evenwaardige partner
- ☐ Ondersteunen in het innemen van een duidelijke rol (competitie, creativiteit, productiviteit)
- ☐ Groeiende empathie
- ☐ Opstellen van de 'golden rules'
- ☐ Echte groepsgesprekken worden mogelijk
- ☐ (Deel) verantwoordelijkheid
 - ☐ Begrenzen waar nodig
 - ☐ Samen analyseren en reflecteren

Fase 5: realiteitsbewustwordingsfase (7-12j)

☐ BEHOEFTE

- ☐ Iemand zijn, een rol hebben
- ☐ Ruimte in regels (einde fase 5)
- ☐ Open discussie
- ☐ Terugvalbasis (mogen mislukken)

☐ Bij MOEILIJK GEDRAG

- ☐ Idem fase 4 met meer ruimte en verantwoordelijkheid
- ☐ Flexibel omgaan met verwachtingen
- ☐ Vooral focus op zelfvertrouwen, emotionele zelfsturing en hechte band

Probleemgedrag

Fase	Betekenis	Morele ontwikkeling
1	Totale ontreddeering	Wij
2	Angst, testgedrag	Wij
3	Vechten voor autonomie	<u>Ik-je</u>
4	Doelgericht	Ik → waarom deze grens
5	Doordacht	Ik → reflecteren

PAS HIER!

Perfect te rijmen met een emancipatorische benadering

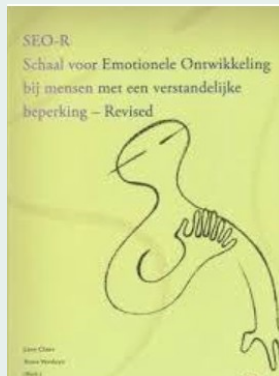
- ☐ Wie is hij/zij? Wat zijn zijn behoeften?
- ☐ We stemmen ons af op die behoeftes
- ☐ NIET gelijk aan alles toelaten!!
Warm en passend begrenzen!
- ☐ Mate / manier van:
 - ☐ Inclusie
 - ☐ Keuze
 - ☐ Participatie
 - ☐ ...

Integratieopdracht

- ☐ Kies een cliënt waaraan je denkt na deze uitleg
- ☐ Ga na wat deze persoon ECHT NODIG heeft
- ☐ Ga na welke VERWACHTINGEN we stellen
- ☐ Hoe verhoudt dit zich ten opzichte van elkaar?

Instrumenten

SEO-R

SEO-R²

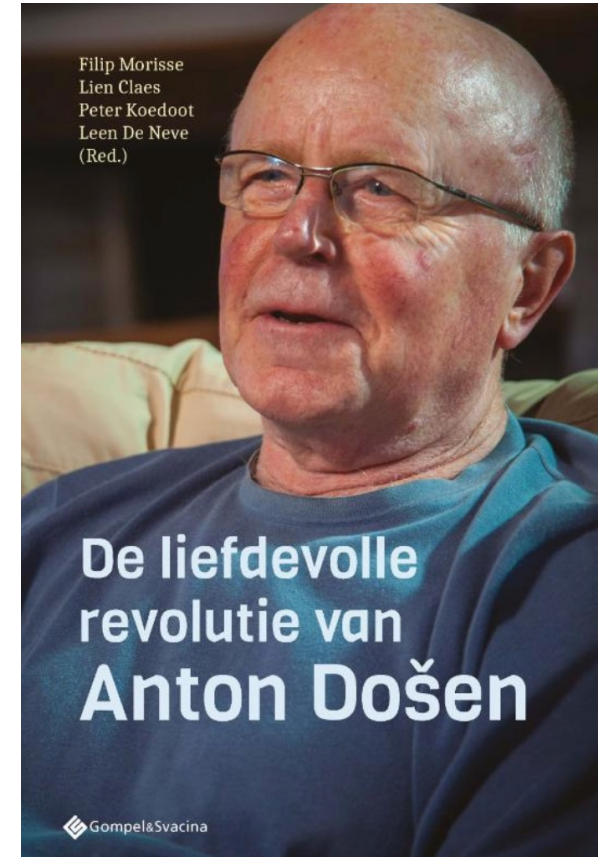
SEO-V

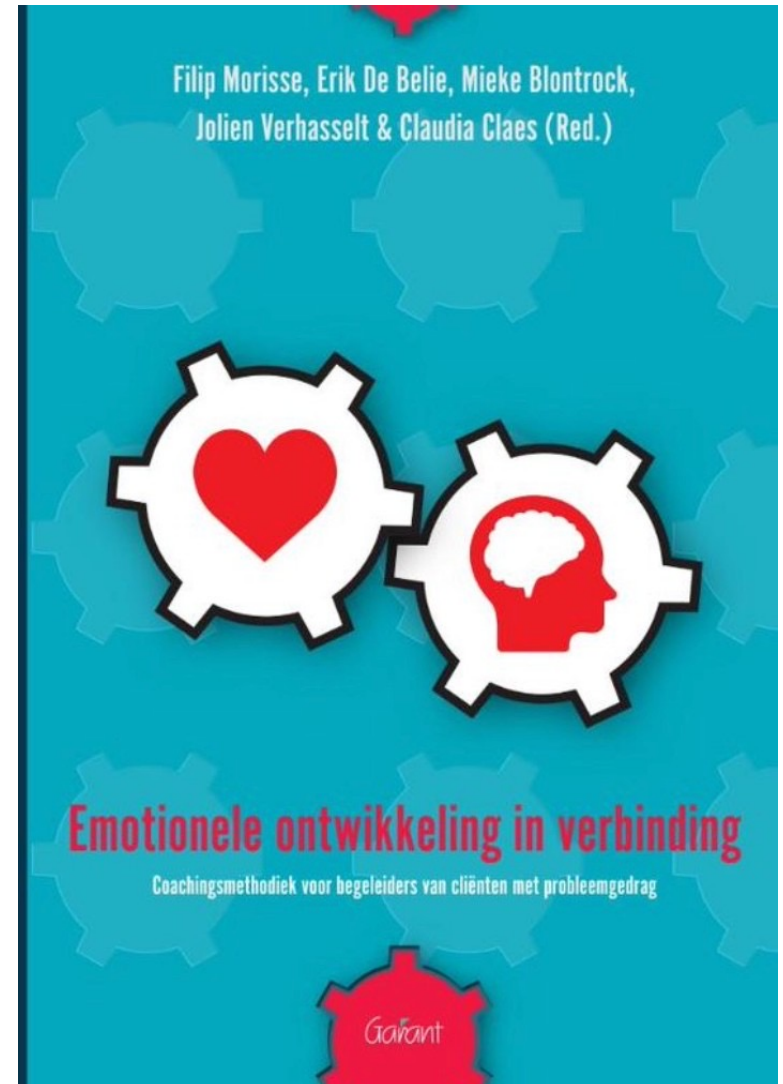
Kleurenprofiel

Boeken

Boeken

Meer informatie?

- ☐ www.sen-seo.be
- ☐ www.samvzw.be
- ☐ Folders: <https://www.samvzw.be/publicaties>

Contactgegevens

- ☐ Geladi.nele@gmail.com
- ☐ 0498/40.84.19
- ☐ www.nelegeladi.be

Nele Geladi